

АЛЬГОЛОГІЯ (лат. *alga* — морська трава, водорість і ...логія) — галузь **біології**, що вивчає водорості (як еукаріотичні, так і прокаріотичні). Водорості (спочатку лише макроскопічні) досліджували здавна, ще до того, як було з'ясовано їхню особл. природу. Становлення А. як самост. галузі знань розпочалось у 1-й пол. 19 ст., насамперед завдяки роботам швед. дослідників — братів К. та Я. Агардів, які в 1823–48 видали ґрунтовні праці про водорості. Остаточне оформлення А. як науки пов'язане з публікацією праці Ф. Ольтманса (1904–05). Істотна роль у формуванні й розвитку А. поряд з ін. належить також ученим петербург., моск., харків., київ. та ін. альгол. шкіл. Спочатку А. розвивалася як описова наука, що приділяла осн. увагу зовн. формі і класифікуванню водоростей. Згодом почали досліджувати розмноження, онтогенез та властивості водоростей. Сучасна А. — розвинена багатоплан. наука. До гол. напрямів належать морфол., цитол., онтогенет., фізіолого-біохім., генет., екол.-ценол., флорист., системат., еволюційно-філогенет., ґрунтовоальгол., палеоальгол., прикладний та ін. порушено питання про охорону водоростей (альгосозолог. напрям) та необхідність інтенсифікації створення заг. А. як спец. розділу біології. Подальший успіх А. залежить від гармон. розвитку всіх її напрямів (як нових, так і традиц.) та розробки заг. теор. і методол. питань. У недалекому майбутньому можливе відокремлення від А. дисциплін, аналогічних тим, що вже виділилися з розділу ботаніки, присвяч. вищим рослинам.

Вивчення водоростей в Україні почалося в серед. 19 ст., переважно в університетах Києва, Харкова й Одеси та на базі Севастоп. біол. станції. Альгол. дослідж. значно посилилися у 1-й пол. 20 ст. у зв'язку зі створенням нових біол. станцій та формуванням перших колективів альгологів, зокрема Харків. альгологічної школи (**В. Арнольд**і — засн., **Н. Дідусенко-Щеголева**, **О. Коршиков**, **А. Прошкіна-Лавренко**, **Я. Ролл**, **Д. Свиренко**, **Л. Шкорбатов**, **О. Матвієнко**, а згодом **Т. Догадіна** та ін.), і особливо після 50-х рр. завдяки зусиллям **О. Топачевського** (за участі **Д. Зерова** та **А. Окснера**) було створ. Київ. альгологічну школу, до якої увійшли **З. Вєтрова**, **Н. Кондратьєва**, **Н. Масюк**, **Н. Мошкова**, **О. Оксіюк**, а згодом **О. Виноградова**, **О. Коваленко**, **В. Ступіна**, **П. Царенко**, **В. Юнгер** та ін. Гол. центрами альгол. дослідж. в Україні стали Київ (насамперед Інститут ботаніки НАНУ — координатор морфолого-

системат. та флорист. дослідж. водоростей України; Інститут гідробіології НАНУ, фахівці якого проводять різнобічне дослідж. водоростей як компонентів вод. екосистем, насамперед річкових; Київ. університет, а також деякі ін. установи), Харків (насамперед Харків. університет, де працюють представники харків. школи альгологів, що вивчають переважно прісноводні водорості з різних позицій, зокрема досліджують їх сан.-біол. стан), Севастополь (Інститут біології пд. морів НАНУ — гол. осередок дослідж. мор. водоростей), Дніпропетровськ (Дніпроп. університет), Одеса (Одес. університет та Одес. відділ. Інституту біології пд. морів). Певний обсяг робіт виконано також у Донецьку, Кривому Розі, Луганську, Сімферополі. Вивчення водоростей в Україні провадиться майже в усіх відомих напрямках А. Завершено публікацію багатом. серії «Визначник прісноводних водоростей Української РСР» (1938–93), розпочато вид. «Флори водорослей континентальных водоемов Украины», опубл. спец. довідник та численні монографії й ін. праці, присвяч. водоростям. Від 1991 в Києві виходить ж. **«Альгологія»**.

Рекомендована література

1. Масюк Н. П. та ін. Сучасний стан та перспективи розвитку альгологічних досліджень // УБОЖ. 1968. Т. 45, № 2;
2. Кондратьєва Н. В. Головні тенденції розвитку сучасної альгології // Там само. 1985. Т. 42, № 6;
3. Сытник К. М. и др. Альгология на пути в третье тысячелетие // Актуал. проблемы соврем. альгологии. К., 1987;
4. Вассер С. П. и др. Водоросли: Справоч. К., 1989;
5. Кондратьєва Н. В. и др. Альгология на современном этапе // Альгология. 1991. Т. 1, № 1;
6. Вассер С. П. и др. Основные направления альгологических исследований в Институте ботаники им. Н. Г. Холодного АН УССР // Там само. Т. 1, № 2;
7. Кондратьєва Н. В., Вассер С. П. Альгологія // УБОЖ. 1991. Т. 48, № 6;
8. Кондратьєва Н. В. Первоочередные задачи альгосозологических исследований // Альгология. 1994. Т. 4, № 3.

Н. В. Кондратьєва

Бібліографічний опис:

Альгологія / Н. В. Кондратьєва // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-43891>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).